

3. Buchin, S. (2007), "Energy effective Germany yesterday, today, tomorrow" *Novosti teplosnabzhenia*, no. 3 available at: <http://energodoma.ru/novosti/stati/216-energoeffektivnaya-germaniya-vchera-segodnya-zavtra> (access January 5, 2014).
4. Eremenko, A. and Moskalevich, I. (2013), "Strategiia bez vidiniia budushego" [Strategy without future seeing], available at: http://gazeta.zn.ua/energy_market/ctategiya-bez-videniya-budushego_html (access January 5, 2014).
5. Sosnova, S. (2007), "Datch energy miracle", *Novosti teplosnabzhenia*, no. 3(79) available at: www.energsovet.ru/stat59.html (access January 5, 2014).
6. Power plants and power generation during 2011-2012 (2013), available at: www.ukrstat.gov.ua (access January 5, 2014).
7. "Energy strategy" (2013), available at: <http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358> (access January 5, 2014).
8. State regulation of energy efficiency and resource conservation in Japan (2012), *Electronnyi zhurnal energoservisnoi kompanii "Ecologicheskie sistemy"*, no. 7, available at: http://esco-ecosys.narod.ru/2012_7/art73.html (access January 5, 2014).
9. "Energy effective Sweden" (2008), *Novosti teplosnabzheniia*, no. 2(90), available at: http://esco-ecosys.narod.ru/2012_1/art105.pdf (access January 5, 2014).
10. Buchin, S. (2007), "Experience of Europe and Asia countries in energy saving", *Novosti teplosnabzhenia*, no. 3(79), available at: www.energsovet.ru/stat58.html (access January 5, 2014).

УДК 658.012

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ

Богма О.С., к.е.н., доцент

*Запорізький національний університет,
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

Miledi1982@mail.ru

Стаття присвячена дослідженню проблем та перспектив розвитку сільського зеленого туризму в Запорізькому регіоні. Враховуючи відсутність й дотепер єдиного визначення зеленого туризму в статті наведено узагальнююче визначення цього терміна. На підставі вивчення природного та культурного потенціалу Запорізької області доведено існування об'єктивних передумов для розвитку зеленого туризму в Запорізькому регіоні. Встановлено, що в Запорізькому регіоні туристів можуть привабити кліматичні і ландшафтні особливості, природні можливості для активного відпочинку, рельєф регіону, наявність об'єктів природно-заповідного фонду та існування пам'яток історії та культури. Визначено найбільш привабливі для туристів об'єкти на території регіону. У цілому зроблено висновок щодо наявності в Запорізькій області необхідних передумов для розвитку історичного, спортивного і зеленого туризму. Систематизовано основні внутрішні фактори, які стримують розвиток сільського зеленого туризму в Запорізькому регіоні. Виявлено, що однією з основних проблем зовнішнього характеру слід вважати наявність у тому ж сегменті оздоровчого зеленого туризму досить сильних конкурентів. Обґрунтовано, що активізація розвитку сільського зеленого туризму в регіоні здатна виступити каталізатором розвитку транспортної, торгівельної, будівельної, сільськогосподарської галузей регіональної економіки, а також надати області низку інших переваг та забезпечити збільшення реальних доходів сільського населення. Визначені основні шляхи активізації розвитку сільського зеленого туризму в Запорізькому регіоні. Обґрунтовано необхідність активізації значення місцевої влади в підтримці цілей сільського зеленого туризму та важливість усунення відсутності сформованої нормативно-правової бази в сфері розвитку сільського зеленого туризму в Україні.

Ключові слова: сільський зелений туризм, регіон, інфраструктура, сільськогосподарське виробництво, аграрний сектор.

Богма Е.С. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ЗЕЛЕННОГО ТУРИЗМА В ЗАПОРОЖСКОМ РЕГИОНЕ / *Запорожский национальный университет, Украина*

Статья посвящена исследованию проблем и перспектив развития сельского зеленого туризма в Запорожском регионе. Учитывая отсутствие и доныне единственного определения зеленого туризма, в статье приведено обобщающее определение данного термина. На основании изучения природного и культурного потенциала Запорожской области доказано существование объективных предпосылок для развития зеленого туризма в Запорожском регионе. Установлено, что в Запорожском регионе туристов могут привлечь климатические и ландшафтные особенности, природные возможности для активного отдыха, рельеф региона, наличие объектов природного заповедного фонда и существования достопримечательностей истории и культуры. Определены наиболее привлекательные для туристов объекты на территории региона. В целом сделан вывод относительно наличия в Запорожской области необходимых предпосылок для развития исторического, спортивного и зеленого туризма. Систематизированы основные внутренние факторы, которые сдерживают развитие сельского зеленого туризма в Запорожском регионе. Установлено, что одной из основных проблем внешнего характера следует считать наличие в том же сегменте оздоровительного зеленого туризма достаточно сильных конкурентов. Обосновано, что активизация развития сельского зеленого туризма в регионе способна выступить катализатором развития транспортной, торговой, строительной, сельскохозяйственной отраслей региональной экономики, а также обеспечить области ряд других преимуществ и способствовать увеличению реальных доходов сельского населения. Определены основные пути активизации развития сельского зеленого туризма в Запорожском регионе. Обоснована необходимость активизации участия местной власти в поддержке целей сельского зеленого туризма и важность устранения отсутствия сформированной нормативно-правовой базы в сфере развития сельского зеленого туризма в Украине.

Ключевые слова: сельский зеленый туризм, регион, инфраструктура, сельскохозяйственное производство, аграрный сектор.

Bogma E.S. PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF RURAL GREEN TOURISM ARE IN ZAPORIZHZHYA REGION / *Zaporizhzhya National University, Ukraine*

The article is devoted research of problems and prospects of development of rural green tourism in the Zaporizhzhya region. On the basis of study of natural and cultural potential of the Zaporizhzhya area existence of objective pre-conditions is well-proven for development of green tourism in the Zaporizhzhya region. It is set that in the Zaporizhzhya region of tourists can attract climatic and landscape features, natural possibilities for active rest, relief of region, presence of objective naturally commandment fund and existence of sights of history and culture. Certainly the most attractive for tourists objects on territory of region. A conclusion is on the whole done in relation to a presence in the Zaporizhzhya area of necessary pre-conditions for development of historical, sporting and green tourism. Basic internal factors which restrain development of rural green tourism in the Zaporizhzhya region are systematized. It is discovered that one of basic problems of external character it follows to count a presence in that segment of health green tourism enough strong competitors. Grounded, that activation of development of rural green tourism in a region is able to come forward the catalyst of development of transport, point-of-sale, build, agricultural industries of regional economy, and also to give areas row of other advantages and to provide the increase of the real incomes of rural population. The basic ways of activation of development of rural green tourism are certain in the Zaporizhzhya region. The necessity of activation of value of local-authority for support of aims of rural green tourism and importance of removal of absence of the formed normatively-legal base are reasonable in the sphere of development of rural green tourism in Ukraine.

Key words: the rural green tourism, the region, the infrastructure, the agricultural production, the agrarian sector.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасний стан аграрного сектора України, який функціонує в умовах економічної кризи, що зумовлює значні соціально-економічні перетворення, актуалізує необхідність пошуку нових шляхів виживання агровиробників. Одним з них виступає впровадження процесу диверсифікації, під якою розуміється освоєння та розвиток нових для цієї галузі напрямів діяльності. При цьому, враховуючи позитивний приклад закордонних країн (США, країни Західної Європи), останнім часом особлива увага звертається на розвиток невиробничої діяльності в аграрному секторі, а саме сфери сільського зеленого туризму.

Сільський зелений туризм являє собою високодохідну галузь, яка швидко окупується й не потребує для свого розвитку великих коштів, при цьому дозволяє уникнути кризи надвиробництва в аграрному секторі, зайняти роботою сільських мешканців, зберегти щільність населення та відтворити трудовий потенціал у сільській місцевості, уникнути міграцій та негативних соціальних явищ і, як наслідок, забезпечує зростання доходів та підвищення якості життя сільського населення. Отже, враховуючи той факт, що на сучасному етапі розвитку українського суспільства чітко простежується тенденція переходу до соціально-орієнтованої ринкової економіки, можна стверджувати, що значущість розвитку в економіці регіону (країни в цілому) сільського зеленого туризму, який сприяє вирішенню багатьох соціальних та економічних завдань, є дуже великою.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у дослідження проблем розвитку й функціонування туристичної сфери, зокрема сільського зеленого туризму, зробили такі відомі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: В. І. Азар, Л. Г. Агафонов, В. І. Биркович [1], Б. І. Вихристенко, І. П. Гаврилишин, Б. І. Герасименко, П. В. Горішевський [2], П. В. Гудзь, В. Г. Гуляєв, М. І. Долішній, А. П. Дурович, В. К. Євдокименко, О. В. Живицький, М. Г. Ігнатенко, В. Д. Калитюк, Г. А. Карпова, В. І. Карсекін, В. А. Квартальнов, В. Ф. Кифяк, Н. Й. Коніщева, В. С. Кравців, Н. Н. Кузнєцова, О. О. Любіцева, М. П. Мальська, В. К. Мамутов, Г. А. Папірян, С. І. Попович, І. Л. Сазонець, Т. Г. Сокол, Н. М. Судова-Хом'юк, Дж. Уокер, В. К. Федорченко, С. В. Хлопак [3], В. В. Худо, В. І. Цибух, Ю. Н. Чоботар, І. М. Школа та ін. У роботах цих учених розглянуто проблеми оцінки туристичного потенціалу, визначення соціальної та економічної ефективності використання туристичного потенціалу окремих територій, формування та реалізації туристичної політики, а також розглянуто територіальні аспекти управління розвитком туристично-рекреаційного комплексу. Проте, враховуючи важливість зеленого туризму як необхідного елементу не лише економічної, але й соціальної політики, окремі аспекти формування, розвитку та практичного використання вітчизняними регіонами сільського зеленого туризму вимагають більш детального розгляду.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Цілі цієї статті: дослідити проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Запорізькому регіоні; вивчити природний та культурний потенціал Запорізької області; розглянути основні негативні фактори впливу на розвиток зеленого туризму в регіоні; визначити основні шляхи активізації розвитку сільського зеленого туризму в Запорізькому регіоні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відзначимо, що на сьогодні в Україні ще немає єдиного визначення сільського зеленого туризму. Отже, вважаємо за доцільне навести наступний зміст цього поняття: сільський зелений туризм – це специфічна форма відпочинку в приватних господарствах сільської місцевості з використанням майна та трудових ресурсів особистого селянського, підсобного або фермерського господарства, природно-рекреаційних особливостей місцевості та культурної, історичної та етнографічної спадщини регіону [1, с. 138].

Для розвитку зеленого туризму в Запорізькому регіоні існують об'єктивні передумови, насамперед, через наявність значного природного та культурного потенціалу. Так, природний потенціал включає: помірно-континентальний клімат; південь області омивається водами Азовського моря, берегова лінія якого в межах області перевищує 300 км, при цьому узбережжя багате на мінеральні лікувальні ресурси: лікувальні грязі (озера "Велике" та "Кирилівське"), мінеральні води ("Бердянські" та "Кирилівські"); через західну частину області протікає ріка Дніпро, яка зв'язує область з Чорним морем та країнами Середземного моря та виступає не тільки як транспортна артерія, але й як

цінний курортно-рекреаційний ресурс, крім того, Дніпро з Каховським та Дніпровським водосховищами, 118 малих та середніх річок протяжністю більше 10 км кожна, надають можливості розвитку водного туризму та мережі яхт-клубів; на території заповідника "Хортиця" знаходиться державний геологічний заказник "Дніпровські пороги", який належить до природно-заповідного фонду України, при цьому унікальною особливістю є те, що на острові представлені ландшафти всіх географічних зон України – від степової до гірської. Запорізька область має 310 територій і об'єктів природно-заповідного фонду, у тому числі Заповідник "Хортиця", кургани III-I тис. до н.е. в м. Біленькому, історико-архітектурні пам'ятки V-III ст. до н.е. у селах Великій Знамянці і Балках, частину філії Українського степового заповідника "Кам'яні Могили", Дніпрогес. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України, до курортних віднесені такі населені пункти області: м. Бердянськ, с. Новокосянтинівка та с. Строганівка (Приазовський район), м. Приморськ, с-ще Кирилівка (Якимівський район) [4, с. 9].

Запорізький край винятково багатий на пам'ятки історії та культури. На державному обліку перебуває 8031 історико-культурна пам'ятка, у т. ч. 1677 – історії, 6276 – археології, 78 – монументального мистецтва. До Державного реєстру національного культурного надбання України внесено 18 пам'яток області: 8 пам'яток археології (надзвичайні пам'ятки світового значення – залишки давніх стоянок, поселення, городища, поховальні комплекси, кургани, ґрунтові могильники Канат-Могила та Поповські могили в Бердянському районі; Куляб-Могила в Михайлівському, Солоха та Мамай-гора в Кам'янсько-Дніпровському, Цимбалові могили у Великобілозерському районах, а також археологічний комплекс пам'яток "Лиса Гора" у Василівському районі та 3 пам'ятки історії (включаючи Дніпрогес), 3 заповідники: Національний заповідник "Хортиця", державний історико-археологічний музей-заповідник "Кам'яна Могила" (м. Мелітополь), історико-архітектурний музей-заповідник "Садиба Попова" (м. Василівка) [4, с. 7].

Відзначимо, що чинники, які сприяють розвитку сільського зеленого туризму, здійснюють величезний вплив на вибір потенційними туристами місця відпочинку. Як бачимо, в Запорізькому регіоні туристів можуть привабити кліматичні і ландшафтні особливості, природні можливості для активного відпочинку, рельєф регіону. Отже, з точки зору розвитку зеленого сільського туризму Запорізький регіон представляє собою привабливий і досить перспективний ринок, адже на сьогодні в області наявні всі передумови для розвитку історичного, спортивного і зеленого туризму.

При цьому слід констатувати, що останніми роками в Запорізькій області значно зросла увага до зеленого туризму. У регіоні вже розроблена програма комплексної розбудови курортно-туристичної зони, яка стала одним з напрямків у стратегічному розвитку Запорізької області. У Запорізькій області також впроваджується проект спільного співробітництва влади, бізнесу і громадськості в розвитку інфраструктури регіону, розроблений за допомогою Канадського інституту урбаністики та за підтримки Канадського агентства міжнародного розвитку. Управління культури і туризму облдержадміністрації вже назвало найбільш привабливі для туристів об'єкти, що чекають своїх інвесторів. Власниками таких об'єктів може бути малий бізнес не лише в містах, а й у сільській місцевості. Ось лише декілька з тих, що мають значний потенціал і потребують уваги інвесторів. Насамперед це курортно-рекреаційний комплекс в акваторії Дніпра (Запоріжжя, Запорізький район) і Азовського моря. В Оріхові і сьогодні ще збереглися куточки, що можуть бути ілюстрацією розвитку провінційних міст півдня України. А в селах району можна реконструювати козацькі зимівники. Розівський район – це насамперед Кам'яні могили – пам'ятка природи епохи пізньої бронзи, свідок життя скіфів у наших степах. Токмацький район уже давно мріє про регіональний ландшафтний парк "Муравський шлях". Чернігівський район має

Салтичийський степовий маєток XIX століття. Отже, у регіоні сьогодні є всі можливості для розвитку історичного, спортивного і зеленого туризму [4, с. 7].

Проте, незважаючи на перспективні зрушення щодо розвитку зеленого туризму в регіоні слід констатувати, що зелений туризм в Запорізькому регіоні ще не набув значних масштабів, отже, потенціал рекреаційного, культурного та історичного комплексу регіону використовується недостатньо.

Так, до основних внутрішніх факторів, які стримують розвиток сільського зеленого туризму в Запорізькому регіоні, можемо віднести:

- відсутність розвиненої сучасної інфраструктури та незадовільний стан матеріально-технічної бази оздоровчих, рекреаційних та історичних об'єктів;
- недотримання санітарних норм й режиму водоохоронних зон, відтак забруднення і виснаження поверхневих та підземних вод області, а також збільшення ступеня забруднення атмосферного повітря;
- проблема збору й утилізації відходів;
- недостатня кількість малопорушених ландшафтів і лісових насаджень;
- старіння населення;
- міграційний тиск на регіон;
- недостатньо широка спеціалізація рекреаційної сфери;
- відставання транспортної інфраструктури регіону від центральних міст України і від західноєвропейських країн;
- недостатня реклама рекреаційних можливостей регіону;
- недостатня інформованість потенційних інвесторів про інвестиційні можливості регіону з погляду розвитку сільського зеленого туризму;
- недостатня фінансова підтримка з боку державної та регіональної влади.

Щодо проблем зовнішнього характеру, відзначимо, що вони включають наявність у тому ж сегменті оздоровчого зеленого туризму досить сильних конкурентів, передусім, сусідньої автономної республіки Крим, і зарубіжних курортів – Туреччини і Єгипту, які виграють у конкурентів по співвідношенню "ціна-якість".

Відзначимо, що активізація розвитку сільського зеленого туризму може виступити катализатором розвитку багатьох галузей регіональної економіки – транспортної, торгівельної, будівельної, сільськогосподарської – що в свою чергу сприятиме збільшенню надходжень до регіонального бюджету. Крім цього, розвиток зеленого туризму в Запорізькому регіоні здатний принести області й низку інших переваг [5].

По-перше, він дає поштовх для відродження й розвитку традиційної культури: народної архітектури, мистецтва, промислів – усього, що складає місцевий колорит, і що, поряд із природно-рекреаційними чинниками, є не менш привабливим для відпочиваючих.

По-друге, через сільський відпочинок мешканці урбанізованих територій з масовою культурою мають можливість пізнати справжні українські традиції.

По-третє, етнокультура села репрезентує українські регіони світові й приваблює іноземних туристів, ось чому як передумову успішного розвитку відпочинку в сільських етнографічних районах треба розглядати формування ідеології відродження й розвитку всього спектра традиційної культури, починаючи від форм господарських занять до надбань духовної сфери, що діятимуть як сприятливі чинники для індивідуального відпочинку в етнографічних районах України.

Підкреслимо, що сільське населення України здатне отримувати реальні доходи у сфері сільського туризму від таких видів діяльності, як [1, 5]:

- надання послуг з прийому та проживання туристів;
- облаштування туристичних маршрутів та надання екскурсійних послуг;
- реалізації товарів народних промислів;
- проведення культурно-розважальних заходів з урахуванням історико-етнографічної спадщини (анімації): фольклорні фестивалі, народні гуляння, народні танцювальні вечори, карнавали, вечорниці, ворожіння тощо за безпосередньої участі туристів;
- облаштування й експлуатація стоянок для туристів;
- робота гідом чи екскурсоводом;
- транспортне обслуговування туристів;
- єгерська діяльність (полювання, аматорське та спортивне рибальство);
- прокат туристичного спорядження;
- кулінарні послуги;
- підготовка культурних програм;
- виробництво та реалізація туристам екологічно чистих продуктів харчування.

Враховуючи численні переваги, які може отримати Запорізький регіон від розвитку сільського зеленого туризму, можна стверджувати, що сільський зелений туризм має стати однією з пріоритетних галузей економіки Запорізького регіону. Отже, потрібний розвиток і вдосконалення обласного законодавства, що передбачає різні інструменти державної підтримки проектів регіонального розвитку.

Варто також активізувати значення місцевої влади в підтримці цілей сільського зеленого туризму. Адже кожний місцевий чиновник має зрозуміти, що сільський зелений туризм – це додаткові гроші й поліпшення інфраструктури району, створення нових робочих місць. Саме місцеві влади можуть клопотати про забезпечення податкових пільг при одержанні державних дотацій (з місцевих бюджетів) особам, які беруть участь у наданні агротуристичних послуг. Крім того, напрацьовані на сьогодні стратегії розвитку сільського зеленого туризму, націлені на вирішення соціально-економічних, екологічних і етнокультурних проблем сільських місцевостей, вимагають чіткого планування на рівні районів та окремих сільських громад. При цьому важливою частиною планування є ефективне втілення в життя "пілотних" проектів сільського відпочинку, які здійснюють обласні Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму [6].

Підкреслимо, що перспективним з погляду активізації розвитку зеленого туризму може бути створення на території Запорізького регіону спеціальної економічної зони туристсько-рекреаційного типу, основою функціонування якої виступатиме встановлення особливого, пільгового порівняно із загальним, режиму інвестицій та підприємницької діяльності (наприклад, надання органами державної влади податкових канікул на регіональному рівні на термін від 5 до 10 років).

Потрібно також спрямувати увагу на розробку програм зацікавлення туристів традиційними майстер-класами, колоритним сільським побутом, екскурсійно-розважальними програмами (пішохідні або велотури, риболовля, кінні прогулянки та ін.), а також урізноманітнити форми пошуку прихильників цього виду відпочинку та створити механізм, що дозволить забезпечити реальних відпочиваючих для сіл нашого регіону.

Крім того, для усунення наявних нормативно-правових прогалин у сфері розвитку сільського зеленого туризму в Україні в цілому та забезпечення пріоритетності його розвитку доцільно прийняти окремий закон прямої дії "Про сільський зелений туризм". Такий підхід зумовлений тим, що туристична діяльність у сфері сільського зеленого туризму відрізняється від туристичної діяльності в цілому тим, що суб'єктами надання туристичних послуг є не професіонали, а господарі селянських особистих, підсобних та фермерських господарств, які спираються на наявні місцеві ресурси. Положення цього закону мають визначати загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України у цій сфері, сприятимуть заохоченню сільського населення до розвитку приватної ініціативи, до забезпечення самозайнятості та підвищення рівня і якості життя на селі. Забезпечити належний рівень національного стандарту послуг у сфері сільського зеленого туризму має підготовлений Державною службою курортів і туризму проект нормативного акту «Послуги туристичні. Туризм сільський зелений. Основні вимоги», який відповідає чинним стандартам європейського зразка [1].

ВИСНОВКИ

Враховуючи численні соціально-економічні переваги сільського зеленого туризму, вважаємо за доцільне наголосити на необхідності комплексного розвитку туризму в сільській місцевості, за якого сільський зелений туризм слід розглядати не як підсобне виробництво, а як основний бізнес, що забезпечує максимальний набір рекреаційних послуг, націлених на використання всіх привабливих для туристів аспектів сільського життя. При цьому слід мати на увазі, що максимального ефекту можна досягти тільки якщо сільський туризм розвиватиметься не спонтанно, а в рамках відповідної програми державного, міжрегіонального або регіонального значення. В іншому випадку локальні проекти у сфері сільського зеленого туризму в сучасних умовах нестачі фінансових ресурсів приречені на повільний і важкий самостійний розвиток.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биркович В. І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України / В. І. Биркович // Стратегічні пріоритети. — 2008. — № 1 (6). — С. 138—143.
2. Горішевський П. В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі : підруч. / П. В. Горішевський, В. П. Васильєв, Ю. В. Зінко. — Івано-Франківськ : Місто-Н, 2003. — 158 с.
3. Хлоп'як С. В. Управління туристичної галуззю: стан та перспективи / С. В. Хлоп'як // Регіональні перспективи. — 2000. — № 2(3). — С. 346.
4. Могильний С. Дослідження історико-культурного, курортно-туристичного пріоритету розвитку Запорізької області / С. Могильний // Проект з регіонального врядування та розвитку : аналіт. звіт. — Запоріжжя, 2007. — 78 с.
5. Особливості розвитку зеленого туризму в Україні : Оглядова довідка за матеріалами преси [Електронний ресурс] / Офіційний сайт міністерства культури України. — Режим доступу : <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/183838>.
6. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс] / Все о туризме : туристическая библиотека. — Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/siltur7.htm.

REFERENCES

1. Birkovich, V.I. (2008), "Rural green tourism is priority of development of tourist industry of Ukraine", *Strategic priorities*, no 1(6), pp. 138-143.
2. Gorishevsky, P.I., Vasil'ev, V.P. and Zinko, Iu.V. (2003), *Silskiy zeleniy turizm: organizatsiya gostinnosti na seli* [Rural green tourism: organization of hospitality on a village], textbook, Ivano-Frankivsk, Ukraine.
3. Hlopyak, S.V. (2000), "Management of tourist by industry: the state and prospects", *Regional prospects*, no 2(3), pp. 158.

4. Mogilnuy, S. (2007), "Research istoriko-kul'turnogo, resort-tourist to priority of development of the Zaporizhzhya area", *Project from regional vryaduvannya and to development: analyst report*, Zaporizhzhya, Ukraine.
5. Official site of ministry of culture of Ukraine, "Features of development of green tourism are in Ukraine: A survey certificate is after materials of the press", available at: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/183838> (access January 15, 2014).
6. All oh tourism: turisticheskaya biblioteka, "Prospects of development of rural green tourism are in ukraine", available at: http://tourlib.net/statti_ukr/siltur7.htm (access january 15, 2014).

УДК 339.13.012.42:338.4(477)

ЄВРОПЕЙСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Вишняков В.М., к.е.н., професор, Кайнара Д.О.

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

Kainara1992@gmail.com

У статті аналізуються основні переваги України на світовому і на європейському ринках. У процесі дослідження була виявлена загальна негативна тенденція розвитку експортної торгівлі, зокрема переважання в експорті сировинних та низькотехнологічних товарів. У ході дослідження були запропоновані декілька варіантів виходу із глибокої структурної кризи, які довели свою ефективність на країнах Прибалтики та Центральної Європи. Зокрема це відкриття власного ринку, модернізації існуючого законодавства, зниження податкових ставок і т.д. Звичайно, за умови відкриття ринків та активного співробітництва з ЄС частина підприємств в Україні вимушені будуть піти, що створить додатковий наплив безробітних і підвищить, і без того напружену ситуацію в суспільстві. Але це вимушений крок. Підтримуючи слабкі галузі, ми, перш за все, позбавляємо можливості розвитку сильних. Окремим пунктом було досліджено співпрацю України та ЄС у структурі франчайзингу як найефективнішого методу підвищення конкурентоспроможності української продукції. Було запропоновано створення єдиного координаційного національного центру між Україною та ЄС у секторі франчайзингу, який дозволить у довгостроковій перспективі сприяти розвитку малого і середнього бізнесу, а отже, і конкурентоздатності взагалі. У процесі дослідження були використані загальнонаукові (аналіз і синтез; індукція і дедукція) та спеціальні, зокрема графічні, статистичні та порівняльний аналіз. Отже, розвиток конкурентоспроможності українських товарів у контексті співпраці з Європейським союзом є не тільки бажаним, а й життєвонеобхідним у сучасних умовах швидких змін та постійного руху вперед.

Ключові слова: конкурентоспроможність, торгівля з ЄС, франчайзинг, зовнішня торгівля України.

Вишняков В.М., Кайнара Д.О. **ЕВРОПЕЙСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО КАК ПУТЬ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ УКРАИНСКОЙ ПРОДУКЦИИ** / *Запорожский национальный университет, Украина*

В статье анализируются основные преимущества Украины как на мировом так и на европейских рынках. В процессе исследования была обнаружена общая негативная тенденция развития экспортной торговли, в частности преобладание в экспорте ресурсных и низкотехнологических товаров. Было предложено несколько вариантов выхода из структурного кризиса, которые доказали свою эффективность в странах центральной Европы и Балтии: снижение налоговых ставок, открытие национального рынка, модернизация существующего законодательства и т.д. Конечно, при условии открытия рынков и активного сотрудничества с ЕС часть предприятий в Украине вынуждены будут уйти, что создаст дополнительный наплыв безработных и повысит и без того напряженную ситуацию в обществе. Но это вынужденный шаг. Поддерживая слабые области, мы прежде всего лишаемся возможности развития сильных отраслей. Отдельным пунктом было исследовано сотрудничество Украины и ЕС в секторе франчайзинга, как наиболее эффективного метода повышения конкурентоспособности. Было предложено создание